

BETWEEN-AGERE – ET SPØRGSMÅL OM SEKSUALITET ELLER LEG?

Katrine Røhder

I artiklen præsenteres between-agerne – piger mellem ti og tolv, der klæder sig i seksuelt udfordrende tøj – og den bekymring, de gøres til genstand for i debatten i medierne. Essentielt i denne bekymring er misforholdet mellem pigernes seksuelle tegn og det traditionelle syn på, hvordan børn bør opføre sig. Denne problemstilling udfordres, idet der i artiklen argumenteres for, at bekymringen er baseret på en romantisk forestilling om forholdet mellem barndommens naturlighed og seksualitetens kulturelle oprindelse, der både er ensidig, forkert og begrænsende for en forståelse af between-agerne. Der argumenteres for, at der er behov for en fornyet og kvalificeret diskussion, således at pigernes seksuelle adfærd kan begribes på adækvat vis. Der konkluderes i den forbindelse, at leg og seksualitet ikke nødvendigvis skal ses som modsætninger, idet legen kan fungere som en ramme for between-agerens seksuelle ageren. Legen rummer således en forståelseskvalitet i forhold til between-agerne, som det er relevant at undersøge nærmere.

1. Indledning

Barndommen er et begreb, der for tiden bliver udfordret. Piger mellem ti og tolv år klæder sig i seksuelt udfordrende tøj og sår derved tvivl om, hvorvidt de stadig er børn, eller om de, tidligere end deres mødre og storesøstre, er blevet unge. Denne problematik er blevet forsøgt løst ved at placere dem midt imellem to udviklingsperioder: De er hverken børn eller teenagere – men *between-agerne*. I medierne diskuteres der med bekymring, hvad der kan være årsagerne til og konsekvenserne af denne udviklingsproblematik. På trods af denne bekymrede reaktion i debatten mangler vi dog viden om, hvorledes vi kan forstå pigernes adfærd og deres udviklingsproces. Formålet med artiklen er derfor at initiere en diskussion af *between-agerens* situation og hermed også af grundlaget for en bekymret reaktion for herigennem at virke til at nuancere forståelsen af *between-agerne*. Jeg vil i den forbindelse opstille en alternativ forståelsesramme, der som ét bud kan medvirke til at sætte en diskussion i gang.

I debatten i medierne betones det især, at børn skal have lov at være børn. De har en ret til deres barndom, og de har ret til at lege. Bekymringen for *between-agerne* er forbundet med en frygt for, om pigerne netop *ikke* har plads til at lege eller rum til at være børn, og dermed ikke længere kan passes ind i en traditionel opfattelse af barndom. Der er noget ved pigerne, der virker udelukkende og uforeneligt med barndom og leg, og det bliver i den forbindelse både interessant og relevant for en forståelse af *between-agerne* at undersøge, hvad det er ved dem, der åbenlyst er i modstrid med deres behov for og ret til at lege? Jeg vil i artiklen udfordre denne antagelse og i stedet vise, at legen rummer en forståelseskvalitet i forhold til en ny begribelse af *between-agerne*.

Da der hverken findes teoretiske eller egentlige empiriske fremstillinger af *between-ager-fænomenet*, har jeg foretaget en folkepsykologisk analyse af den offentlige debat og bekymring, sådan som den kommer til udtryk i diverse avisartikler, for herigennem at opbygge et første grundlag for en diskussion af *between-agerne*. Analysen vil tage form som en undersøgelse af de antagelser, der kan ligge til grund for folkepsykologiens forståelse og bekymring af *between-agerne*, således at problemstillingen bliver præsenteret mere indgående. Det er klart, at debatten i medierne ikke er dækkende for en mere sammensat forståelse af *between-agerne*, og som sådan ikke er fuldstændig repræsentativ for folkepsykologien. Debatten kan dog anskues som en del heraf og har derfor nogle kvaliteter som forståelsesgrundlag. Folkepsykologien præsenterer en »common sense«-forståelse af *between-agerne*. Den beskriver den almene kulturelle verden, sådan som den fremtræder for de folk, der lever i den (Bruner, 1999; Elsass, 1996). Gennem en analyse af den del af folkepsykologien, der tegnes i debatten i medierne, tilbydes vi altså ikke blot én forståelsesramme, men en forståelsesramme, der er knyttet til *between-agerne* og deres aktuelle situation.

2. Barndommens seksuelle udtryk

Debatten i medierne peger først og fremmest på en bekymring for *between-agerne* i forhold til pigernes seksuelt udfordrende påklædning, og det er derfor i denne forbindelse, problemstillingen primært skal forstås. Det er pigernes tilsyneladende seksualitet, der er i åbenlys modsætning til barndommens lege, hvorimod deres forbrugerstatus, deres musiksmag og deres mobiltelefoner har en mere underordnet betydning. *Between-agerne* er generelt kendetegnet ved at klæde sig i stramme bukser og stumpende bluser, der viser deres maver og/eller er nedringet eller med stropper, så pigerne er delvis » nøgne « foroven. Bluserne har gerne påtrykt udsagn såsom: »porn star«, »sexy girl« eller »angel«. De har let ved at få fat i dette tøj, idet tøjbutikker såsom H&M og Magasin sælger massevis af ungdoms- eller voksentøj i børnestørrelser. Man kan eksempelvis få blonde BH'ere med tilhø-

rende trusser med eller uden g-streng til tiårige piger. Den bekymring, der kommer til udtryk i mediernes, omhandler netop dette forhold. Selvom between-agerne kan og skal forstås ud fra flere forskellige og væsentlige elementer, er det pigernes seksuelle fremtoning, der tillægges den primære betydning.

Problemstillingen om pigernes seksualisering omhandler forskellige elementer, idet den skal forstås i relation til betydningen af henholdsvis de ydre og de indre seksuelle tegn. De ydre tegn vækker bekymring om en mulig fysisk og psykisk forulempelse af pigerne, hvorimod en faktisk overensstemmelse mellem de ydre og de indre tegn tyder på en seksuel forandring i pigernes udvikling. De ydre og de indre tegn på seksualitet tillægges hermed forskellige betydninger. Man er bekymret for, om pigerne med en indre barndommelighed kan håndtere de ungdommelige signaler eller konsekvenserne af disse signaler, som de qua deres ydre fremtoning udsender, men man er endnu mere bekymret for, om pigerne ikke længere har en sådan barnlig kerne. Forholdet mellem pigernes ydre og indre seksualiserede tegn tillægges *så* stor betydning, idet en overensstemmelse mellem disse implicerer, at pigerne helt har mistet deres i forvejen svage tilknytning til barndommen.

Forståelsen af between-agerens seksualisering peger på en meget entydig antagelse om barndommen og seksualitetens naturlige modstilling. De seksuelle tegns omfattende og bekymringsvækkende betydning skal udelukkende forstås i relation til, at de bæres af børn. De indikerer en *for tidlig udvikling* i forhold til en traditionel udviklings- og barndomsforståelse. Essentielt for problemstillingen er således en antagelse om *barndommens naturlige aseksualitet*. Between-agerens seksuelle udtryk kan ikke forenes med en opfattelse af dem som børn! Seksualiteten står som modsætning til barndommen; den markerer dennes afslutning og henføres i stedet til puberteten og ungdomsårene. Between-agerne bliver dermed et paradoks, som man som tidligere nævnt forsøger at begribe ved at indføre ideen om en ny udviklingsperiode mellem barndom og ungdom: »*Det ser ud som om, der er ved at skyde sig en fase ind mellem barndommen og den biologiske teenageperiode.*« (Politiken, 16.12.2000). Ideen om between-perioden kommer dermed til at symbolisere forestillingen om pigernes unaturlige tilstand og virker dermed cementerende for antagelsen om, at barndom og seksualitet er to uforenelige størrelser.

3. Mediegrebet

Det er væsentligt for forståelsen af between-agerne, at de endnu ikke kan betegnes som teenagere. Der er intet, der tyder på, at pigerne er kommet i puberteten, idet menstruationsalderen siden 1975 i gennemsnit har været 12 år. Den seksuelle debutalder har ligeledes hellere ikke forandret sig (An-

nette Dina Sørensen i Berlingske Tidende, 17.05.1998). Biologisk set er det således ikke noget grundlag for en antagelse om en ændring af pigernes udviklingsbetingelser. Årsagerne til between-ageres forandring søges derfor i stedet i en forståelse af pigernes forhold til medierne. *»Jeg er tilbøjelig til at mene, at vi har fået for meget forbrugskultur i børns liv. Desuden er jeg bekymret over det meget voldsomme greb, medierne har om børnene.«* (Kristeligt Dagblad, 24.03.2000). Den kommercielle kultur har i og med, at børnene bruger medierne meget, stor indflydelse på de (forbrugs-) valg børnene tager i forhold til tøj, musikinteresser, merchandise-produkter osv. Der skabes specifikke normer for, hvad der er »rigtigt«, man skal gå i »det rigtige modetøj« (altså det rigtige mærke), hører »det rigtige musik«, se »de rigtige programmer og film«, se »rigtig ud« og have »den rigtige mobiltelefon«. Between-agerne er underlagt nogle specifikke og bestemte kulturelle normer for, hvad der er rigtigt og forkert. Det konkluderes på denne baggrund, at det er mediernes påvirkning, der ligger til grund for det seksuelt forandrede udtryk hos pigerne.

Det er væsentlig for forståelsen af denne antagelse, at den er baseret på en specifik opfattelse af forholdet mellem børn og voksne. Børn har ikke den samme styrke og erfaring til at stå imod medierne med, som de voksne har. Derfor betegnes mediernes greb om børnene som voldsomt. De voksne har til forskel fra børnene erfaring med medierne og styrke til at sige fra, især over for det gruppepres, medierne foranlediger. Børn generelt og between-agerne især er i en særlig sårbar position i forhold til medierne, og det er denne sårbare barnlighed, medierne udnytter med store konsekvenser for between-agerne. I kraft af de voksnes erfaring og styrke er det deres ansvar at beskytte barndommen og børnene mod mediernes ødelæggende indflydelse, og således sikre børnenes ret til uskyldighed. *»Børn er forsvarsløse og skal beskyttes. Ikke i en kuvøse af stillestående søndagsluft. Men børn har ret til en uskyld. De voksne må tage ansvaret og give børnene barndommen tilbage.«* (Kristeligt Dagblad, 24.03.2000). I stedet for at lade pigernes naturlige behov komme til udtryk, har medierne defineret deres behov ud fra egne kommercielle interesser og tildeles derfor det direkte ansvar for den forandring, den moderne barndom gennemgår hen imod et mere ungdommeligt seksuelt udtryk.

4. De voksnes ansvar

Mediernes indflydelse skal også ses i forhold til de nære voksnes svigtende bestemmelsesmuligheder over for pigerne. Between-agerne er karakteriseret som mere selvbestemmende og egenrådige, end børn traditionelt har været, hvilket eksempelvis viser sig i deres valg af (seksuel) påklædning. *»Fra en voksen synsvinkel er det selvsagt alt for tidligt med den slags klæder og attituder, der udvises her. Men voksenverdenen er bare for længst*

sat udenfor med sin formående indflydelse i den slags spørgsmål.« (Berlingske Tidende, 18. 05.1998). En del af problemstillingen handler således også om den manglende voksenindflydelse i børnenes liv. Uden forældrenes erfaringsbaserede styrke til at beskytte pigerne med har medierne bedre mulighed for at øve indflydelse på between-agerne. De nære voksne frygter, at medierne og producenter har overtaget deres opdragende og beskyttende rolle i pigernes liv, og at børnenes opdragelse nu kommer fra voksne, der ikke er interesseret i børnenes bedste, men i at udnytte og profitere børnene i egen interesse.

Folkepsykologien, som den kommer til udtryk i debatten, præsenterer nogle bekymringer i forhold til between-agerne, som, jeg samlet set mener, peger på en klar problemstilling. Problematikeringen af misforholdet mellem barndom og seksualitet viser sig i antagelsen om barndommens naturlige aseksualitet og har så stor betydning for forståelsen af between-agerne, at ideen om pigernes placering på tværs af traditionel udviklingsforståelse i en ny udviklingsperiode mellem barndom og ungdom – between-ager-tilstanden – vinder indpas. Det antages, at det er medierne, der har introduceret seksualiteten for pigerne og derfor bør bebrejdes deres forandring. Problemstillingen, sådan som den præsenteres i debatten, kan således begribes i forhold til bekymringen for mediernes betydning og ansvar i forhold til barndommens seksualisering. Ét af perspektiverne i en kommende diskussion af between-ageres situation bør omhandle denne bekymring, idet en problematisering kan medvirke til at vurdere grundlaget for forståelsen af pigerne. Jeg vil derfor i det følgende forsøge at følge perspektiverne i og implikationerne ved denne antagelse om mediernes betydning og herigennem argumentere for en alternativ forståelsesramme.

5. Moralsk panik

Per Thalov Kristensen beskæftiger sig med børn og medierne i et perspektiv på mediernes anvendelighed og kompetencegivende kvaliteter i forhold til børns sociale udvikling. Han argumenterer for, at udviklingen af nye medier gennem tiden har været fulgt af en generel negativ association mellem børn og medier. Denne medieskeptiske indstilling kalder han for »moralsk panik«. Kristensen argumenterer for, at bekymringen for kombinationen af børn og medier kan have forskellige begrundelser: ukendskab til mediers funktionsmåde, utryghed ved at barnet erhverver kompetencer og viden, som de voksne ikke har kendskab til, og en romantisk forestilling om barndommens natur (Kristensen, 2000). Den gængse forståelse af between-agerne, der kom til udtryk i analysen, peger på en medieskeptisk bekymring som et grundlag for problemstillingen og kan som sådan sammenstilles med Kristensens pointer om årsagerne til moralsk panik. Barndommen og seksualitetens ligestilling i between-ageres liv betragtes netop

som resultatet af mediernes fornyede rolle i pigernes hverdag og danner dermed baggrund for dannelsen af en negativ association mellem børn og medier. Bekymringen, der kommer til udtryk i debatten, kan således forstås som et udtryk for et manglende kendskab til medierne og en utryghed forbundet med børnenes ukontrollerbare viden. Disse to begrundelser taler efter min mening for sig selv og kræver ingen videre kommentarer, hvorimod ideen om den romantiserede opfattelse af børnenes natur som begrundelse med fordel kan og bør kommenteres. Jeg vil derfor i det følgende inddrage Jean-Jacques Rousseau som en fortaler for det romantiske perspektiv og i et analytisk blik belyse grundlaget for bekymringen, således at det bliver muligt at vurdere problemstillingens forståelse af *between-agerne*.

6. Rousseaus romantiske forestilling

Rousseau betragtes som romantikkens ophavsmand og beskæftiger sig derfor med modstillingen af natur og kultur, der får en helt central betydning for hans forestillinger om barndommens særlige betydning og udviklingens karakter. *»Alt er godt som det udgår fra naturens ophavs hænder; alt udarter under menneskets hænder.«* (Rousseau i Grue-Sørensen, 1957, s. 122). Naturen repræsenterer det oprindelige, det gode, og bliver sat i opposition til den menneskeskabte kultur. Rousseau vil derfor *»tilbage til naturen«*. Hans forestillinger om naturen og kulturens indbyrdes forhold indrages til forståelse af barndommens egenart: *»Barndommen har sine måder at se, at tænke, at føle på, som er den egen, og intet er mindre velbetænkt end at ville påtvinge den vore.«* (Grue-Sørensen, 1957, s. 127). Børn står qua deres asocialitet naturen nærmest, mens de voksne gennem socialiseringen er blevet eksponenter for en kulturel forståelse. Da Rousseau betragter naturen som kulturen overlegen, kommer barndommen på denne måde til at symbolisere en tabt eller svunden tilstand, som bør efterstræbes af de fremmedgjorte voksne. Rousseaus forestillinger om naturens forrang i forhold til kulturen har en naturlig betydning for hans anvisninger vedrørende den gode udvikling. Målet for børneopdragelsen er at lade naturen komme til udfoldelse og således undgå den fremmedgørende kulturelle indflydelse. Det er naturen, der skal råde i opdragelsen. *»At lade naturen råde bliver ikke ensbetydende med at give tilfældige indflydelser frit spillerum, men at lægge tingene således til rette, at naturen får mulighed for virkelig at komme til udfoldelse.«* (Grue-Sørensen, 1957, s. 122). Dette er grundtanken i Rousseaus »negative opdragelse«; det er barnets nysgerrighed (og dermed naturen), der skal drive udviklingen og således minimere de voksnes kulturelle indflydelse og indgriben. Naturen skal udfoldes. Kulturen bliver i denne sammenhæng betragtet som en byrde for individet, da den er en hindring for den naturlige udfoldelse.

7. Barnet som mediebruger

Ligheden mellem Rousseaus romantiske forestillinger og between-ager-problemstillingen viser sig tydeligt i denne fremstilling af Rousseaus pædagogiske teori. Problemstillingens modstilling af barndom og seksualitet er et træk ved analysen, der minder om den klassiske dualisme mellem natur og kultur, som kan genfindes i Rousseaus romantiske forståelse. I den forståelse repræsenterer barndommen en naturlig tilstand for pigerne, mens seksualiteten, som et fremmed element i barndommens univers, tillægges en kulturel betydning. Tolket i et romantisk natur/kultur-perspektiv kan between-agerne forstås som et udtryk for en kulturel forstyrrelse af deres naturlige udfoldelse. Det romantiske perspektiv er forbundet med en opfattelse af børn som asociale eller i hvert fald socialt passive individer, der i kraft af deres passivitet kræver voksenbeskyttelse fra mediernes negative kulturelle påvirkning. Selvom der kan stilles spørgsmålstejn ved den direkte overensstemmelse mellem analysen og Rousseaus tankeformer, mener jeg, at Rousseau har en aktualitet og tjener et formål, som berettiger en forholden af between-agerne og analysens problemstilling. Moderne udviklingsforestillinger – som eksempelvis et fokus på børns udvikling af selvbestemmelse, deres ret til en barndom og ret til udfoldelse – synes at referere til netop Rousseaus tanker og ideer. Charlotte Højholt (2001) taler i den forbindelse om »en Rousseausk renæssance« inden for det moderne samfunds fokus på børn. Problemstillingens relatering til Rousseau tjener således et både relevant og analytisk formål: Gennem deres tilsyneladende kongruens belyses et væsentligt præmis for problemforståelsen – between-agerens sociale passivitet.

Kristensen kritiserer Rousseau og romantikkens adskillelse af natur og kultur. Han (og jeg) mener, at en forståelse af børn bør tage udgangspunkt i barnets naturlige indgåelse i den kulturelle kontekst som en aktiv medspiller – ikke i en tilstand af passivitet og asocialitet (Kristensen, 2000). Den romantiske forestilling, der ligger til grund for den medieskeptiske problemforståelse, umuliggør en opfattelse af between-agerne som umiddelbare og kompetente mediebrugere, der i mødet med medierne har mulighed for at udvikle nye kompetencer og opnå nye og anderledes handlemuligheder. Kristensen giver i den forbindelse et tankevækkende eksempel, som han låner fra Ivar Frønes. Det handler om nogle børn i alderen 10-12 år, der leger diskotek: *»Det vil sige, de danser faktisk, men kan via små kommunikative markeringer over for hinanden vise, at de på et plan leger, parodierer, simulerer eller fjoller, alt imens de på et andet plan afsøger og prøver at opnå sikkerhed i nye tjekkede dansetrin. Uden dermed at komme til at tabe ansigt eller gøre noget, der udløser latterliggørelse eller anden sanktion fra omgivelserne. I princippet bliver de i stand til at fordoble deres handlinger, at udføre dem og samtidig foregive dem – i en subtil beherskelse og form, der kunne betegnes 'den sociale simulator'«* (Kristensen, 2000, s. 57).

Jeg finder Kristensens pointer og eksempel interessant, idet disse kan medvirke til at nuancere vores forståelse af between-agerne. Han påpeger med sit begreb om moralsk panik, at den romantiske begrundelse, der ligger til grund for antagelsen om forholdet mellem medierne og børn, er mangelfuld og udelukkende får andre perspektiver på between-agerne. Der fokuseres på de negative konsekvenser, som between-agenes mediebrug medfører, men ikke på de nye handlemuligheder pigerne kommer i besiddelse af. Seksualitetens tilsynekomst opfattes som resultatet af mediernes påvirkning af de passive og sagesløse piger; et andet perspektiv kunne være, hvorledes pigerne handler aktivt i forhold til og med medierne og de seksuelle tegn, og at det seksuelle udtryk netop på denne måde er et resultat af deres forhold. Den romantiske problemforståelse tilbyder et udelukkende og ensidigt perspektiv på between-agerne, som jeg finder det problematisk at bygge en kvalificeret forståelse på. Jeg vil derfor i overensstemmelse med Kristensens pointe videre i artiklen forsøge at inddrage ideerne om et barneperspektiv, som et perspektiv, der kan fungere som en tilgang til forståelsen af between-agerne som aktive og kompetente agenter. Barneperspektivet bliver et perspektiv, der står i modsætning til den problemstilling, analysen af bekymringerne generede, og bliver dermed også en udfordring af denne.

8. Barneperspektivet

Jeg ser barneperspektivet som et første led i en nuancering af diskussionen om og forståelsen af between-agerne. Line Reimer, Ivy Schousboe og Pernille Thorborg har i bogen »I nærheden« (2000) taget udgangspunkt i barneperspektivet: »Hvis vi vil forstå, hvordan børnene er i færd med at bevæge sig og skabe mening i deres liv, må vi prøve at sætte os ind i, hvordan det hele ser ud fra deres ståsted.« (Reimer, Schousboe og Thorborg, 2000, s. 12). Ideen om indtagelse af et barneperspektiv skal først og fremmest ses som en modsætning til den traditionelle voksentrisme, hvor barnet betragtes »oppefra«. I et voksenperspektiv vil det være den voksnes værdier og oplevelsesmåder, der er styrende både i forhold til, hvad der betragtes, og hvordan dette forstås. Barnets perspektiver, hensigter og handlegrunde fanges ikke i dette perspektiv. Barneperspektivet kan derimod give os en fornemmelse af, hvordan verden ser ud i børnehøjde. Inden for barneperspektivet ansues barnet som et ligeværdigt medmenneske, hvis livsperspektiv og oplevelser derfor har en selvstændig gyldighed. Barnet udsættes ikke for livet, sådanne som romantikken antager, men handler aktivt, følelses og intentionelt i sit eget liv (Schousboe, 1993). I forhold til between-agerne kan barneperspektivet medvirke til at reformulere problemstillingen – denne gang med udgangspunkt i, hvordan pigerne selv oplever og forstår problematikken, og således også med et spørgsmål om de overhovedet opfatter den problematisk?

Når man forsøger at danne sig et billede af between-ageres selvforståelse, bliver det særligt interessant, at pigerne ikke selv bekræfter de bekymrende forestillinger om deres påklædnings seksuelle signaler, der ligger til grund for problemstillingen. De genkender dem simpelthen ikke. Det virker derfor umiddelbart som om, at omverdenens bekymring ikke er begrundet. Dette har dog ingen indflydelse på diskussionerne og den almene fordømmelse af between-ager fænomenet. Det virker, som om at den voksne verden, på trods af at pigerne selv afviser bekymringen, i det store hele er enige om, at der er god grund til at være meget bekymret for pigernes udvikling.

Between-agerne *er* dog selv meget bevidste omkring deres påklædning. De køber mærketøj og bruger sminke. Pigerne ved for eksempel, hvordan de skal sminke deres øjne større og få deres læber til at se større ud med lys læbestift. Pigerens bevidsthed bliver i de voksnes øjne et tydeligt signal om deres seksuelle intentioner. Jeg mener dog, at pigernes intentioner mere er rettet mod at følge moden end mod de seksuelle signaler. »*Det handler om at have sin egen stil*« som Christina på 12 år udtaler i et interview i Politiken (Politiken, 25.11.2001). Denne bevidsthed om påklædning bliver der også givet udtryk for i Børnerådets rapport om Børnepanelets selvbeskrivelser fra 2000. Børnepanelet (bestående af piger og drenge i alderen 10-12 år) er i et spørgeskema blevet bedt om at beskrive sig selv. I spørgsmålene om deres tøjstil viser der sig en tendens til, at pigerne ikke vælger de rubrikker, spørgeskemaet har stillet op, men i stedet sætter kryds i »anden tøjstil«. Dette opfattes som en generel ulyst til at ville rubricere sin tøjstil og som en tilkendegivelse af, at pigerne opfatter deres påklædning som et udtryk for noget unikt og personligt og ikke som en almen og populær stilart, de deler med andre (Børnerådet, 2000).

Når pigerne bliver konfronteret med, at de gennem deres påklædning udsender seksuelle signaler, udtrykker de benægtende, at det godt kan vente nogle år. I nogle tilfælde udtrykker de endda væmmelse, når de bliver præsenteret for deres egne eller andres seksuelle signaler (Politiken, 25.11.2001; Kristeligt Dagblad, 24.03.2000). I between-ageres perspektiv virker det altså ikke, som om at pigerne har udviklet sig seksuelt i takt med de ydre signaler, men som om de reagerer på en generel samfundsmæssig tendens til individualisering.

Inddragelsen af børneperspektivet og between-ageres selvforståelse indebærer, at problematikken forandres. Barneperspektivet og Kristensens kritik af den romantiske forståelse af between-agerne indebærer, at der kan stilles spørgsmålstejn ved den gængse antagelse, at der er grund til bekymring; Kristensen argumenterer for et perspektiv på det seksuelle udtryk som fornyede handlemuligheder, mens between-ageres selvforståelse virker direkte affærdigende for en bekymret reaktion. Hvis between-ageres forandring ikke er et udtryk for en seksualisering af barndommen, sådan som den gængse opfattelse i debatten i medierne giver udtryk for, hvad

handler de seksuelle tegn så om? Spørgsmålet om, hvordan pigerne selv oplever problematikken, er således et væsentligt spørgsmål, der kræver videre undersøgelse. En kommende undersøgelse bør dog forholde sig til, i hvilken grad især barneperspektivet og between-ageres selvrefleksioner kan anvendes som valide betragtninger som baggrund for en kvalificeret diskussion om grundlaget for bekymring.

Anne Scott Sørensen beskæftiger sig med »Girl Power-fænomenet« i et feministisk perspektiv og har udtalt sig om between-ageres oplevelse af problemstillingen. Hun argumenterer for, at de oplever brugen af det seksuelt tegnede tøj som leg, og at problemstillingen først opstår i det øjeblik, de voksne tager denne leg seriøs (Politiken, 16.12.2000). Jeg finder denne påstand yderst interessant og provokerende: Er det muligt at lege seksuelt? Og er det muligt, at det er det, between-agerne gør? Jeg vil derfor i den resterende del af artiklen udforske denne antagelse, dens forståelsesmuligheder og de perspektiver, der følger med.

9. Legens potentiale

Ivy Schousboe beskæftiger sig i artiklen »Den onde leg« (1993) med børns leg og stiller spørgsmålstejn ved, om leg udelukkende er god, eller om den også kan være ond. Hun udfordrer i dette spørgsmål traditionelle forståelser af leg, hvor godheden nærmest bliver definerende for legen: Hvis det ikke er godt, er det ikke leg. Jeg finder denne udfordring af den gængse forståelse af legen interessant – især i relation til between-ager-problemstillingen. Det seksuelle perspektiv er netop – ligesom ondskabens perspektiv – en udfordring af legens traditionelle indhold. Antagelsen om barndommens naturlige asexualitet indebærer netop, at seksualiteten og legen er uforenelige: Hvis det ikke er asexuelt, er det ikke leg! Jeg vil derfor anvende Schousboes forståelse af leg, som en beskrivelse af legens muligheder og afslutningsvis argumentere for, at disse muligheder også indbefatter »den seksuelle leg«.

Schousboe definerer leg, som følger: »*Fantasilegen er en engagerende og krævende aktivitet, der udføres for sin egen skyld i den forstand, at den ikke tjener noget umiddelbart målrationelt formål. Det legende barn skaber en fiktiv sfære, i hvilken det som aktør udforsker og omformer de anliggender i sit eget liv, som gør stort indtryk på det.*« (Schousboe, 1993, s. 99). Legen er både bundet til en fiktiv sfære, til virkeligheden (realsfæren) og til regisfæren, der rummer forberedelser og forhandlinger for legen. Barnet opererer simultant inden for de tre sfærer, der er indbyrdes permeable, og som således er karakteriseret ved et dynamisk forhold. Som legen udvikler sig, bliver den fiktive sfære mere dominerende i forhold til de andre to sfærer – legen er mere medrivende. Schousboe fremhæver til forståelse af legens medrevethed tre komponenter ved den fiktive sfære, der vir-

ker til at gøre den attraktiv og effektiv: den tematiske handlefrihed, fantasiens frie forbindelseslogi, og ageren som aktivitetsmodus. Den fiktive sfære rummer mulighed for, at barnet udvælger temaer af personlig relevans, samt at barnet i den *felles* leg får mulighed for i samspil med de andre børn at udvikle disse temaer, give dem nye og dybere betydninger eller sammenkoble temaerne på nye måder. Den frie forbindelseslogik muliggør, at legens ideer kan dekontekstualiseres fra de konventionelle betydninger og medkontekstualiseres på ny. Når børn bliver opslugt af deres leg, agerer de, hvilket betyder, at de involverer sig i og handler i forhold til den fiktive sfære. Den reale virkelighed, og dennes gængse grænser for, hvad og hvorledes man involverer sig, opløses, således at den fiktive sfæres ekspansionspotentiale udvides. Schousboe argumenterer for, at den fiktive sfæres tre komponenter tilsammen udgør byggestenen for legens medrevethed. Den fiktive sfæres udvidelse udelukker dog ikke de andre sfæres indflydelse, men betyder, at ideerne udvælges ud fra deres funktion i forhold til den fiktive sfære (Schousboe, 1993).

Samlet set argumenterer Schousboe for, at legen, når den er medrivende, muliggør en opløsning af grænserne for, hvad der er muligt i den virkelige verden: temaer kan kobles sammen på nye måder, ideer kan dekontekstualiseres og kontekstualiseres i nye ikke-konventionelle betydninger og involveringspotentialet forandres og muliggør herved videre accelerering i legen med videre opløsning af virkelighedens grænser. Jeg mener således, at man med udgangspunkt i Schousboes forståelse af legen kan argumentere for en mulig eksistens af »den seksuelle som-om leg«. Legens selvskabte »virkelighed« muliggør en kobling af utraditionelle elementer – såsom børn og seksualitet. Hermed åbnes også for nye oplevelser og handlemåder, der konventionelt betragtes som negative. Det muliggøres således, at between-agerens adfærd indeholder legeelementer. Gennem legen får pigerne en mulighed for at forestille seksuelle – *at lade som om* – uden at dette har omsiggribende betydning for deres selvopfattelse. Jeg mener derfor, at én kvalificering af forståelsen af between-ager kan findes i en diskussion af legen som en mulig forståelsesramme. Legen bliver således andet led i min argumentation for et alternativt bud. Betydningen af en sådan diskussion er væsentlig, idet antagelsen om en »between«-periode netop som et symbol på barndommen og legens naturlige modstilling til seksualiteten kan afværges, og pigerne kan flytte tilbage til barndommen og legens mulighedsrum. En diskussion af legens betydning bør dog, for at virke nuancerende for forståelsen af between-agerne, beskæftige sig med både de psykologiske og samfundsmæssige årsager til, at pigerne i det hele taget er interesseret i at lege seksuelt. Jeg finder, at det er vigtigt, at legeperspektivet ikke blot anvendes som et argument for, at der ikke er grund til bekymring på pigernes vegne og på denne måde som en blank afvisning af de bekymringer, der kommer til udtryk i debatten. En fremtidig undersøgelse af between-ager-fænomenet bør blandt andet også forholde sig til spørgs-

målet om, hvad der kan betegnes som sund leg. En fremtidig undersøgelse vil på denne måde belyse, ikke kun hvordan between-agerne skal forstås, men også om der er grund til bekymring.

Formålet med artiklen var at initiere en diskussion om between-agerne, således at en kvalificering af forståelsen og grundlaget for bekymringen kunne opbygges. Jeg har, som ét bud på en alternativ forståelsesramme, argumenteret for relevansen af en diskussion af legens betydning i pigernes liv. Jeg håber på denne måde at medvirke til at udfordre en gængs opfattelse af between-agerne, således at diskussionen nuanceres, og kommende undersøgelser inspireres heraf.

LITTERATUR

- Berlingske Tidende* den 17.05.1998: Forklædt som voksen.
Berlingske Tidende den 18.05.1998: Oprør i dukkehuset.
Berlingske Tidende den 20.05.1998: Den første dans.
Berlingske Tidende den 21.05.1998: I Spice Girls vold.
Berlingske Tidende den 22.05.1998: Popsmarte kloninger, Småpiger i høje hæle.
Berlingske Tidende den 27.05.1998: Sidder på remoten.
Berlingske Tidende den 30.05.1998: Misbrug?.
- BRUNER, JEROME (1999): *Mening i handling*. Århus: Klim.
- BØRNERÅDET (2000): Børnepanel Rapport: *På sporet af 5. klasse – træk af Børnepanelets selvbeskrivelser*. København: Børnerådet (Tekst og analyse af Pernille Hviid).
- ELSASS, P. (1996): Narrativitet og grundmetaforer i psykoterapi. *Psyke & Logos*, 17, (s. 114-125).
- HØJHOLT, C. (2001): *Samarbejde om børns udvikling – Deltagere i social praksis*. København: Nordisk Forlag A/S.
- GRUE-SØRENSEN, K. (1957): *Opdragelsens historie II*, København: Gyldendals Pædagogiske Bibliotek.
- Information* den 22.02.2002: Tema: Bare det var mig.
- REIMER, L., SCHOUSBOE, I. OG THORBORG, P. (red.) (2000): *I nærheden*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kristeligt Dagblad* den 24.03.2000: Forklædt som voksen, Den stjålne barndom, Lille – men også stor, Forbrugere i ministørrelse.
- Politiken* den 16.12.2000: Når piger leger kvinder.
- Politiken* den 25.11.2001: Forklædt som voksen.
- SCHOUSBOE, I. (1993): Den onde leg. En udvidet synsvinkel på legen og dens funktioner. *Nordisk Psykologi* (s. 97-119).
- KRISTENSEN, P. T. (2000): Midt i en medietid IN: *I nærheden* (s. 49-63). København: Hans Reitzels Forlag.